

Слободан Антонић

Универзитет у Београду, Филозофски факултет,
Одељење за социологију

КОСОВО И МЕТОХИЈА И СРПСКИ КУЛТУРНИ ИДЕНТИТЕТ ИЗМЕЂУ АЛБАНСКОГ НАЦИОНАЛИЗМА И СРПСКОГ АУТОШОВИНИЗМА

DOI 10.5937/kultura2691009A
УДК 316.752(=163.41)(497.115)
323.1(497.115)
725.94:930(=163.41) (497.115)
оригиналан научни рад
Датум пријема: 15. 4. 2026.
Датум прихватања: 13. 5. 2026.

Сажетак: Системско ујрожавање и присвајање српске културне баштине на Косову и Метохији коју спроводе носиоци албанског националистичког пројекта, у функцији је израде албанизованог „косовског“ идентитета. Срби су суочени, на једној страни, са физичким уништавањем својствене културног наслеђа – постојећег сахрањивања 35 споменика током Маршовског погрома (2004), а на другој страни, са агресивном „косовизацијом“ српске споменичке баштине, која се представља као албанско културно наслеђе. У овом раду изложено је издвојено прегледање којем присвајање српске културе на Косову* треба контекстуализовати као део дугорочне пољитике изв. насељеничке колоније, чији је циљ уклањање староседелачког становништва и успостављање новог демографског, културног и државног идентитета. У другом делу рада описује се како „инверзни национализам“ у Србији преузима све главне ставове албанског шовинизма, укључујући и „косовизацију“ српске културне баштине и негирање њеног српског културног карактера. Та врста понављања становништва нејаристичког национализма одиграва се као учинак наддетерминације атлантских сила које су доминантне како у Србији, тако и на Косову*. Тиме је српска културна баштина на КиМ двојструко ујрожена – не само да су је ујрозили националистички шовинисти, већ и српски инверзни национализам, што њену будућност чини рањивом. Ипак, са слабљењем атлантских сила у процесу плурализације и демократизације светског поретка, може се очекивати и постојање овог двојструког притиска, а у коначници и историјски обрнути у правцу реинтеграције КиМ у уставноправни поредак Србије.

Кључне речи: *хидридни иденитет, културна политика, насељеничка колонија, аилантисичке сируктуре, сируктурални дестерминизам*

Албанско угрожавање српске културне баштине на Косову¹

У свакој културној равни, буквално на сваком кораку, Срби на Косову* суочени су с албанским угрожавањем своје културне баштине. Једна од манифестација тог угрожавања, на језичком нивоу на пример, јесте и упорно културно-расистичко одбијање да се српски језик у званичним документима пише ћирилицом. Приштина не дозвољава Србима на Косову да на гласачком листићу, на печату или на општинској табли користе ћирилицу. Наравно, и сам српски језик се потискује где год се то може.

„Иако су по `Уставу Косова` албански и српски службени језици, у косовској скупштини превод с албанског на српски језик обезбеђен је само посланицима, док је та могућност ускраћена новинарима који прате рад овог законодавног тела”².

Наиме, у Скупштини Косова и даље се примењује пракса да се превод на српски језик ради само док су у сали присутни српски посланици. Чим последњи скупштинар из српске заједнице напусти седницу, превод се прекида. Секретаријат Скупштине ову праксу правда тумачењем да је администрација дужна да пружи подршку искључиво за потребе посланика, али не и јавности³ — због чега медији на српском језику нису у прилици да обавесте своју заједницу какве одлуке доноси Скупштина Косова.

Али, чак и када приштинска администрација користи српски језик, пишу искључиво латиницом⁴ и врло често у облику који Срби тешко могу да разумеју. Тако Татјана Лазаревић наводи као пример реченицу са званичног сајта косовске председнице:

„Hajde da se ovde uz čast setimo Hasana Prištine, Bajrama Curri, Niman Ferizi, Ćazima Ballkani, Paška Logoreci i Ndue Butući kao i učitelja Ibrahima Fehmiu u Drenovcu Vokši i Ljatifa Šaćiri u Rizniću i mnogih drugih otadžbinara dobročinitelja obrazovanja koji su otvarajući škole na ovim prostorima otvorili horizonte znanju kao deo nacionalnog buđenja i dostojanstva”.

Лазаревићева то овако коментарише:

1 Редовни професор, santonic@f.bg.ac.rs, <https://orcid.org/0000-0002-5693-9952>; чланак је настао као учинак истраживања које је спроведено уз подршку Фонда за науку Републике Србије на пројекту FSITC 1561: „Формирање српског идентитета и теоријске контроверзе о покушајима његове деконструкције” (2023—2025).

2 KoSSev, „U Skupštini Kosova bez prevoda za srpske novinare”, *KoSSev*, 25. april 2018, <https://sn.rs/gh990>.

3 „Gracanicaonline portal: Situation difficult for journalist reporting on Serbian language”, *UNMIK Media Observer*, 5. 4. 2026, <https://sn.rs/sth3z>.

4 Anđelka Čup, „Loše vreme za srpski jezik na Kosovu: Kako je Petrović postao `Petroviq`”, *KoSSev*, 27. novembar 2015, <https://sn.rs/jupr5>.

„Латиница, рогобатне реченице, погрешни предлози, неправилна употреба падежа, опскурна и неправилна интерпункција, неправилна употреба речи (...) Намерно делимично или потпуно уништавање српског језика, у ендемичном облику налазите у свим косовским и понеким међународним институцијама на локалном и централном нивоу — од општина, јавних служби, министарстава, у цивилном сектору (...). Када се систематски и структурно сагледа епидемија ове језичке историје на Косову и Метохији од 1999, онда се већ може расправљати о лингвистици”⁵.

Ту су, затим, и свакојака „научна” открића којима се албанска културна историја увећава до мегаломанских димензија, наравно на штету српске културе. У њих, рецимо, спада „откриће” *косоварској* историчара Нехмија Ганије (Nexhmi Ganiu) да је „до осамнаестог столећа цио Балкан говорио албански”, из чега он, као каквим хокус-покусом, изводи и *косоварско* право на српске манастире. „Косово би требало да тражи аутокефалност након чланства у Унеско”, рекао је Ганију, додајући да би „делегација са Косова требало да оде код патријарха у Истанбул и тражи аутокефалност православних цркава на Косову”⁶.

Најчешће се претензије на српску културну баштину, поготово на КиМ, изводе из тврдње да су Албанци „директни и `чисти` потомци Илира”⁷, а на Косову Дарданаца, наводно несумњиво илирског племена⁸. Међутим, археолошки налази показују „да су преци Албанаца досељени после IX столећа”⁹.

„Данашњи Албанци мешавина су различитих етничких компоненти, односно различитих култура. Они који су дали име овој новој нацији, забележени су први пут тек у 11. столећу, под етронимима Албани и Арбани”¹⁰.

5 Tatjana Lazarević, „Apel `otadžbinarima` da spasu srpski jezik na Kosovu i Metohiji od lingvovocida i jezičkog inžinjeringa”, KoSSev, 16. septembar 2015, <https://sn.rs/sal1o>.

6 „’Otkrio’ da su Srbi Tribalo—Iliri — Nexhmi Ganiu: Kosovo treba tražiti autokefalnost pravoslavne crkve”, *Info—ks.net*, 7. novembar 2015, <https://sn.rs/3r6j0>.

7 Богдановић, Д. *Разговори о Косову*, [1. изд. Бгд, 1986], Београд: Хришћанска мисао, 2018, стр. 35.

8 Jusuf Buxhovi, *Kosova*, Volume 1: *Dardania in Ancient and Medieval Times*, Jalifat Publishing, Houston USA, 2013, <https://sn.rs/3pmby>. Међутим, „Илири” су само име за десетине племенских заједница, од Епира до Караванки, које о себи нису забележиле податке на свом језику или писму. „Илири нису били писмени и нису оставили било каква књижевна дела која би о њима сведочила” (Александар Петровић и Данко Камчевски, *Косово на крају историје: сажетиа анализа љривидиа*, Нови Сад: Матица српска, 2019, стр. 35). За Римљане су Илири тек истозначница за балканске *варваре*. И док су нам Келти или Германи предали писмо и трагове обиља домородних божанстава, илирски културни стратум је углавном провинцијска апропријација грчко-римских култова.

9 Ђорђе Јанковић, „Археолошка сведочанства о пореклу Албанаца и потомцима Илира”, излагање са стручно-научног скупа *Мејодолошки љроблем истраживања љорекла Албанаца*, Српска академија наука и уметности, Београд, 21. јуна 2007, објављено у зборнику радова „Кавкаски Албанци: лажни Илири”, Пешић и синови, Београд 2007, <https://sn.rs/0fi5o>, стр. 43—48; навод је на стр. 44.

10 Исто.

И не само да први помен Албанаца као народа датира из 1079. године, први помен њиховог језика је тек из 1284. године, а први запис тог језика долази из 1462. године¹¹. Такође, ваља знати и да су културе самих Илира и Дарданаца упадљиво различите¹², због чега је далеко од потврђеног да су Дарданци Илири, затим да Дарданија није обухватала данашњу Метохију¹³, као и да је присуство Срба на Косову и Метохији више него уверљиво доказано и за преднемањићко раздобље.

„Несумњиво српској култури припадају громиле под Шаром, које се морају врло широко датовати између VI и IX столећа. Деветом столећу припадају наушнице из уништених гробова Чечана код Вучитрна, као и део крчага са глагољским записом из истог града. Наушнице са средишњом лунулом између три јагоде из Чечана делују као особене за српско златарство. Оне су нађене и у гробљу у Матичану код Приштине из X—XI столећа. Најстарије средњовековне цркве су Светих Апостола у Пећкој патријаршији, саграђена вероватно у VII столећу, можда на старијим темељима, и Студеница Хвостанска, где је на срушеној базилици рановизантијског манастира подигнута нова црква у VII—VIII столећу. Оне по типу основе одговарају градитељству Далмације, што показује да је Метохија била у саставу тадашње српске државе”¹⁴.

Такође, још је Хенрик Барић (1888—1957) одбацио илирску хипотезу¹⁵, утврдивши да је албански језик из индоевропске групе *satem*, а илирски, колико се може закључити из сачуваних фрагмената, из групе *centum*¹⁶. Осим тога, „у њиховом језику”, пише Барић за Албанце, „нема трага индигеној поморској терминологији, а топоними у историјској арбанаској језичкој области немају арбанаски фонетски лик”¹⁷. „Барићева схваћања о мјесту албанског у кругу индоевропских језика данас у

11 Византијски историчар Михаило Аталијат у свом делу *Историја* (1079) први пут помиње Албанце (Albanoi) као учеснике у побуни против Цариграда (Димитрије Богдановић, *Књија о Косову*, [1. изд. Бгд, САНУ, 1985], Београд: Хришћанска мисао, 2018, стр. 35). У једном дубровачком документу из 1284. године забележено је: „Audiui vocem clamantem in monte in lingua albanesca” („Чуо сам глас који виче на планини на албанском језику”), мада ни тада није још забележена ни једна једина реч тог језика. Тек из 1462. године датира најстарија позната реченица на албанском језику, у посланици драчког надбискупа, која гласи: „Unte paghesont premenit Atit et Birit et Spiritit Senit” („Ја те крстим у име Оца и Сина и Светога Духа”); Борис Стојковски, „Порекло и најстарија историја Албанаца”, *Културни центар Новог Сада*, 15. децембар 2020, <https://sn.rs/v1esq>; Петровић и Камчевски, *истио*, стр. 72—73.

12 Тасић, Н. „Гвоздено доба”, *Археолошко блага Косова и Метохије: од неолита до раног средњег века*, ур. Тасић, Н. књ. I, стр. 147—225, Београд, Српска академија наука и уметности, нарочито стр. 162—224; Фанула Папазоглу, „Илирска и дарданска краљевина”, *Илири и Албанци*, серија предавања одржаних од 21. маја до 4. јуна 1986. године, ур. Гарашанин, М., стр. 145—171, Београд, Српска академија наука и уметности; Јанковић, *истио*, стр. 45.

13 Јанковић, *истио*, стр. 45; уп. Богдановић, *Књија...*, исто, стр. 37.

14 Исто, 46; за свако налазиште Јанковић је упутио на литературу, која је овда изостављена.

15 Henrik Barić, *Lingvističke studije*, Sarajevo: Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine, 1954, стр. 8—23.

16 *Истио*; Богдановић, *Књија...*, исто, стр. 18—19.

17 Barić, исто, стр. 24—25; Богдановић, *Књија...*, исто, стр. 19.

главнини прихваћа већина лингвиста”¹⁸. И В. Георгијев (Владимир Георгиев, 1908—1986), кроз детаљне језичке анализе, пориче илирску претпоставку, показавши да постоје значајне разлике између илирских топонима и албанске фонологије¹⁹. То је затим потврдио и Готфрид Шрам (Gottfried Schramm, 1929—2017), наставши да се албански лингвистички супстрат не подудара с илирским, те закључивши како су се преци Албанаца доселили на данашње територије највероватније у IX веку²⁰. Све у свему, изједначити данашње Албанце с античким Илирима исто је што и поистоветити садашње бруклинске црнце с преколумбовским Индијанцима.

Директно присвајање српске културне баштине врши се на све стране, Пећка патријаршија представља се као наслеђе византијско-албанске културе²¹, а не као српска заоставштина. За Високе Дечане тврди се да нису српски, већ „храм православних Албанаца” изграђен на темељима „илирскодарданског храма”, а није га подигао српски краљ Стефан Дечански, већ су то учинили локални албански мајстори, на земљи албанског властелина Хака Кучија („Fra Vita Kuci on the land of Нака Куси”²²). За Грачаницу се каже да је изграђена на темељима базилике која је била „средиште епископије Улпијане Дардан”, те да представља немањихко окупационо присвајање древне дарданско-албанске цркве²³. На сличан начин, прокламује се да је и „манастир Светих Арханђела Михаила и Гаврила изграђен на древној дарданској цркви из периода касне антике”, као богомоља „хришћанског илирскоалбанског култа”²⁴.

18 Hrvatski biografski leksikon. 1, A—Bi, [ur. Nikica Kolumbić], Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 1983, str. 465—466, <https://sn.rs/byuvw>; навод се налази на стр. 466.

19 Georgiev, V. “The Genesis of the Balkan Peoples”, *The Slavonic and East European Review* 44, no. 103, 1960, pp. 285—297, <https://sn.rs/ui5ao>.

20 Gottfried Schramm, *Anfänge des albanischen Christentums: Die frühe Bekehrung der Bessen und ihre langen Folgen*, Freiburg im Breisgau: Rombach, 1994.

21 Kosovo Online, „Музеј у Пећи средњошколцима представио Пећку патријаршију као ‘албанску и византијску’”, *Kosovo Online*, 1. април 2026, <https://sn.rs/3zk1e>.

22 Koha, “Albanian historians: ‘Abbot of Visoki Decani to apologize for genocide of the Serbian state and people. The monastery is Albanian’”, *KoSev*, 14. август 2019, <https://sn.rs/ie-z0w>; уп. Петровић и Камчевски, *истио*, стр. 127—130; Богдановић још 1986. извештава да поједини косоварски аутори, попут Скендера Ризаја (Skënder Rizaj, 1930—2021; *Kosova gjatë shekujve XV, XV dhe XVII: administrimi, ekonomia, shoqëria dhe lëvizja populllore*, Prishtinë: Rilindja, 1982), тврде да су становници средњовековног Косова били насилно србизовани Албанци, односно да се чак „и таква српска словенска имена као што су Доброслав, Дабижив, Мирослав и слична проглашавају за имена ‘посрбљених Албанаца’, за албанска имена, и то напросто — тако, без икаква доказа”; Богдановић, *Разговори...*, исто, стр. 38.

23 Koha, “Appropriation of medieval Arberian monuments in Kosovo by Serbs”, *KoSev*, 12. септембар 2020, <https://sn.rs/0au8d>.

24 *Истио*. „Приштински лист на Албанском *Еџока и ре* је, на пример, током августа 2005. године штампао фељтон у коме се тврди да Срби никада нису живели на Косову. Све цркве и манастири су албански које су им ‘отети’. Споменици културе су ‘византијско-косовског стила’. То је чак штампано и у публикацији коју је финансирао и Унмик и која је тог лета представљена на једној од донаторских конференција Унеска” (Siniša Ljepejević, *Kosovo i Metohija: realnost, ekonomija i zablude*, Beograd: Tanjug i Politika, 2006, стр. 114).

Једнако се тврди да је „краљ Милутин 1307. године присвојио катедралну цркву Свете Петке (Срби је зову Богородица Љевишка) у Призрену, која је била седиште Призренске епископије”, да је „основни назив цркве Shën Prenda—Shën Premtja”, али „јој је (Милутин — С. А.) променио име и посветио је Вазнесењу Пресвете Богородице”²⁵. Такође, Богородица Љевишка је наводно подигнута на темељима „дарданске цркве” Shën Premtja, која је припадала „црквеној организацији у Дарданији”, пошто су „Дарданци (...) прихватили прву монотеистичку религију”. Та црква је наводно страдала у српско-византијским ратовима, па „када је Косово коначно освојио Стефан Милутин II”, обновио ју је и посветио Богородици, „како би се створио нови српски идентитет”. „Уврштена је на посебну листу српских средњовековних споменика под заштитом Унеска”, чиме се придружила осталим црквама на Косову које су, „у српским и међународним академским круговима, нажалост, описане као српске”. Иначе, „становништво Призрена је било састављено од Албанаца”, док су „Срби стигли с новим немањинским освајачем (...) у XIII веку”²⁶.

То нису усамљени покушаји отимања српских светиња „у сврху креирања нових идентитета на овим просторима”²⁷, односно у циљу „крађе идентитета, кроз лажно представљање српске културне баштине као косовске”²⁸ (тзв. *косовизација* српске културне баштине²⁹). Тако Министарство културе Косова српску цркву у

25 Koha, “Serbs built on the foundations of ancient Illyrian and Arberian temples”, *KoSSev*, 19. septembar 2020, <https://sn.rs/r2fa3>.

26 Agon Rrezja, “Kisha e Shën Premtës në Prizren, trashëgimi kulturore universale e Kosovës”, *Koha*, 7 janar 2024, <https://sn.rs/dx9wp>; „Koha za Ljevišku da je dardanskog porekla; reagovali V. Dečani: Pogrešno predstavljane istorije”, *KoSSev*, 7. januar 2024, <https://sn.rs/zzq1k>.

27 Марко Николић, Марта Вукотић Лазар, Мирјана Ротер Благојевић, „Споменици светске културне баштине на Косову и Метохији — проблеми и перспективе заштите”, *Архитектура и урбанизам*, 2021, бр. 53, стр. 89—99, <https://sn.rs/zal03>, стр. 93.

28 Снежана Антонијевић, *Моћност и напуштање заштити и очувања српске националне баштине и простора Метохије на почетку 21. века*. Докторски рад, ментор Владимир Јаквић. Факултет безбедности — Универзитета у Београду, 2013, <https://sn.rs/lo84m>, стр. 228.

29 Ненад Перић и Ана Јевтовић, „‘Косовизација’ српске културне баштине и креирање синтетичке нације”, *Историја, култура, идентитет: тематски зборник међународног значаја. Св. 2, Језик и културологија*, <https://sn.rs/7ld4v>, Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 2025, стр. 347—361; Nenad Perić and Ana Jevtović, “‘Kosovization’ of Serbian monumental culture and creation of new identities”, *Baština*, Priština—Leposavić, vol. 63 (2024), pp. 419—433, <https://sn.rs/ihn0x>; тако, на пример, српска верзија Радија Слободна Европа, чији је дописник Ибрахим Бериша, извештава да је „манастир Дечани један од најважнијих објеката косовске културне баштине”, при чему „српско православно свештенство служи у манастиру Дечани, примајући стране и домаће госте” (Ibrahim Berisha, „Manastir Dečani između lepote i neslaganja”, 6. juni/lipanj 2022, *Radio Free Europe*, <https://sn.rs/pkbqj>). Манастир је дакле *косовски*, а српски монаси су ту тек некакви околишњи. Међутим, „термин ‘косовско културно наслеђе’ се не може пронаћи у стручној и научној литератури” (Perić and Jevtović, *истио*, стр. 424). Постоји *српско* културно наслеђе, *османско* културно наслеђе, а у последња два века настаје и *албанско* културно наслеђе на КиМ — али никакво *косовско* културно наслеђе нити је постојало, нити може да постоји (Perić and Jevtović, *истио*).

месту Горње Винарце код Косовске Митровице, подигнута у XIV веку, у селу које је тада било чисто српско (што потврђује турски попис из 1455. године), назива „католичком црквом”³⁰. Цркву Светог Арханђела Михаила код Подујева покушава да присвоји група која себе назива „Албанска национална православна црква” и која жели да је преименује у Kisha Fan Noli (Црква Фана Нолија)³¹. Цркву Свете Ане у селу Горњи Стрмац у Зубином Потоку, која је стављена под заштиту Министарства културе Косова, албански *косоварски* медији упорно називају „католичком”, уз тврдњу да „становници тог подручја, првенствено албански муслимани, сматрају ову цркву саставним делом свог историјског и културног наслеђа”³²(?!). Везано за остатке манастира Светих Архангела, који је задужбина цара Душана из 1352. године, „директор новооснованог Албанског националног музеја у Призрену уложио је протест КФОР-у, тражећи да манастирски комплекс буде под јурисдикцијом овог музеја као део албанске културне баштине”³³, итд.

За Србе је ово присвајање њиховог културног наслеђа на Косову потпуно несхватљиво³⁴, због чега су каткада парализовани у својој запрепашћености. Срби знају да је „Косово српска земља, свакако још од сеобе народа, од VII века”³⁵, да су на КиМ несумњиво демографска већина још IX века³⁶, а „да је та област бивала и у поседу дукљанске одн. зетске српске државе још од X века”³⁷. Знају да је Косово било срце средњовековне Србије 1204—1459, њено културно, духовно и политичко средиште³⁸, на којем је изграђено готово две хиљаде српских цркава,

30 Kosovo Online, “Eparchy of Raska and Prizren: The Ministry of Culture in Pristina is restoring the church in the village of Gornje Vinarce without the approval of the SOC”, *Kosovo Online*, 24 December, 2023, <https://sn.rs/9wolg>; „Srpsko istorijsko društvo: Novi atak na srpsku duhovnu i kulturnu baštinu na KiM”, *Kosovo Online*, 26. decembar 2023, <https://sn.rs/k5ywe>; Perić and Jevtović, *истио*, p. 425.

31 KoSsev, “OSCE Expresses Concern Over Third Unauthorized Intrusion into Serbian Orthodox Church in Podujevë/Podujevo”, *KoSsev*, July 4, 2025, <https://sn.rs/odu11>; Perić and Jevtović, *истио*, p. 422.

32 Oculus News, “The Albanian Catholic Church in Mitrovica Utilized by Serbian Orthodox”, *Oculus News*, June 02, 2024, <https://sn.rs/we8jq>; упореди: Kosovo Online, „Gornji Strmac: Ova crkva je preživela mnoge ratove, preživeće i režim Albina Kurtija”, *Kosovo Online*, 31. januar 2024, <https://sn.rs/p486h>.

33 Антонијевић, *истио*, стр. 104—105.

34 „Србима и српским историчарима чини се невероватним да Европа подржава један такав регрес и повратак у дезакоње (...). Запад је Косово буквално цивилизацијски вратио вековима уназад”; Милојица М. Шутовић, „Косово: политика насиља или насиље политике”, *Политичко насиље*, тематски зборник радова, ур. Драги Маликовић, Урош Шуваковић и Обрад Стевановић, стр. 129—142. Косовска Митровица: Филозофски факултет, 2011, <https://sn.rs/ke9y4>; навод је на стр. 131.

35 Богдановић, *Књија...*, исто, стр. 314.

36 Богдановић, *Књија...*, исто, стр. 42.

37 Богдановић, *Разговори...*, исто, стр. 50.

38 Богдановић, *Књија...*, исто, стр. 49; 59.

манастира, задужбина и двораца³⁹ — „највећа концентрација сакралних објеката у Европи”⁴⁰. Такође, то што је за седиште српске патријаршије била одређена Пећ, и то не само у доба Немањића и Лазаревића (1346—1457), него чак и у турско доба (1557—1766), јасно показује средишњи културни карактер Косова за српски идентитет. Отуда ми држимо да одговор на питање *чији су манастири на КиМ* не може да зависи од статуса државне територије на којој се они налазе, већ од њихове несумњиве културне и историјске припадности.

Али албански националисти, у свом „фанатичном антагонизму према Србима”, мисле да би сви српски национални споменици на Косову требало да буду *косоварски*: „Косовски Албанци настоје да освоје позицију универзалних креатора, поседника и чувара свих врста баштине и вредности, а понајвише оних који им ни по једном мерилу не припадају. У крадљивом самоуверевању у дубоке историјске корене којих напросто нема, (...) косметаским Албанцима причињава се да је све на Косову и Метохији њихово”⁴¹.

Ова „албаноидна контракултурна клептократија”⁴² заиста хоће да отме српске цркве и манастире, не би ли од њих направила некакву Косовску православну цркву⁴³, односно не би ли их покатоличила по моделу који Степић овако представља: 1. Српски православни манастири и цркве → 2. Византијски православни манастири и цркве на Косову → 3. Косовски православни манастири и цркве → 4. Албански православни манастири и цркве на Косову → 5. Католички самостани и цркве косовских Илиродарданаца (Албанаца)⁴⁴. Албански носиоци културцида на КиМ већ су стигли до 4. тачке овог клептоманског пројекта уз „тиху подршку Ватикана

39 На карти *Српска духовна баштина на Косову и Метохији*, Љубише Гвоића (Vukotić media, Београд, 2015) представљене су 1.181 црква и црквиште, 115 манастира и манастиришта, 48 испосница, 8 спомен-капела и спомен-костурница, дакле укупно 1.352 црквена здања. Ту су и 534 стара српска гробља, 96 тврђава, старих градина и трговишта и 14 дворца српске властеле, тако да укупан број српских културних топонима на КиМ износи 1.996.

40 Петровић и Камчевски, *истио*, стр. 133.

41 Кнежевић, М. (2021) *Дијалози о Косову и Метохији: критика предлога територијалне поделе Косова и Метохије*, Београд: Институт за политичке студије, стр. 382.

42 *Истио*, стр. 387; 388.

43 Као што канонски не постоји никаква Британска православна црква или Немачка православна црква, не може постојати ни некаква „Православна црква Косова”. То би било исто као кад би приштинске власти неки стан у северном делу Косовске Митровице прогласиле власништвом „грађана Косовске Митровице”, а онда, у другом кораку, у њега уселиле станаре који, наводно, репрезентују „грађане Косовске Митровице”, да би им у трећем кораку омогућили приватизацију тог стана. Може, јер су данас на Косову *бесудна времена*, али то представља такво правно насиље које се ничим не може оправдати.

44 Миломир Степић, *Косово и Метохија: њосимодерни геополитички експеримент*, Београд: Институт за политичке студије, 2012, стр. 120; Богдановић још 1986. извештава да *косоварски* аутори (С. Ризај) „измишљају непостојећу католичку ‘Албанску цркву’ у средњем веку и у турско доба”, односно да је под Немањићима дошло до „тобожњег ‘покрштавања’ или ‘шизматизовања’ католичких Албанаца Малесије и Дукађина”; Богдановић, *Разговори...*, исто, стр. 38; 50.

инверзији података и моделирању наратива како су хришћански споменици остаци римокатоличких светиња које су Срби (православци) присвојили⁴⁵.

Исто тако, ако досада нико није осуђен за спаљивање или скрнављење 35 српских манастира и цркава, током 17. и 18. марта 2004. године⁴⁶, то Србима сасвим лепо сведочи шта може да се догоди ако Приштина преузме у старање српске средњовековне манастире. Јер, само на подручју Призрена, 2004. спаљени су Саборни храм Богородице Љевишке из 12. века, црква светог Спаса из XIV века, Саборни храм Светог великомученика Георгија из XIX века, црква Светог Николе Тутићева из XIV века, црква Светог Георгија Руновића из XV века, црква Свете Недеље из XIV века, црква Светог Пантелејмона из XIV века, црква Светог Козме и Дамјана из XIV века, као и манастир Светих архангела из XIV века⁴⁷. Иначе, Свети архангели, задужбина цара Душана из XIV века, страдали су два пута. Најпре су у јуну 1999, након повлачења наше војске, припадници ОВК опљачкали и спалили новообновљене конаке, зверски погубивши монаха Харитона. А онда је, током Мартовског погрома (2004), манастирски комплекс потпуно спаљен и уништен. Исто је прошао и манастир Девич (Ваведења Пресвете Богородице), код Србице у Дреници, из XV века: у јуну 1999. манастир је три дана био изложен пљачки и малтретирању монахиња, а онда је 18. марта 2004. ова светиња спаљена до темеља, при чему је гробница Светог Јоаникија оскрнављена и разбијена⁴⁸.

Најмање 12 цркава је тако темељито разрушено да од њих, дословце, ништа није остало.

Саборна црква Свете Тројице, у центру Ђаковице, потпуно је избрисана с лица земље у неколико фаза. Најпре је у јулу 1999. црква оскрнављена и запаљена, а затим у ноћи између 24. и 25. јула минирана⁴⁹ с неколико стотина килограма ек-

45 Перић и Јевтовић, исто, стр. 351.

46 Ana Jović-Lazić, „Zaštita kulturne baštine na Kosovu i Metohiji”, *Međunarodni problemi*, vol. 56 (2004), br. 4, str. 465—489, <https://sn.rs/z15ux>, стр. 473; видети исцрпан попис у Бојан Ђокић, „Страдање Српске православне цркве 1999—2015. године: духовно-културни геноцид на Косову и Метохији”, *Црквене студије*, бр. 12 (2015), стр. 445—456, <https://sn.rs/yo9pr>, стр. 450—451; такође и: Ђурђица Станковић, „Културна баштина Косова и Метохије: очување идентитета у време кризе и геополитичких превирања”, *Култура: часопис за теорију и социологију културе и културну политику*, бр. 188 (2025), стр. 79—91, <https://sn.rs/pl1wu>, стр. 84.

47 СПЦ, „Двадесет друга годишњица Мартовског погрома на Косову и Метохији”, *Српска православна црква*, 17. март 2026, <https://sn.rs/a8z64>.

48 Светишње и културна добра унишћени у мартовском погрому, Влада Србије, Београд 2004, <https://sn.rs/bcksr>, стр. 38; 46; Антонијевић, исто, стр. 89; Ђокић, исто, 451—452; Пјер Пеан, *Косово: „праведни рат” за стварање мафијашке државе* (Pierre Péan, *Kosovo: Une guerre «juste» pour un État mafieux*, 2013), прев. Милан Комненић. Београд: Службени гласник, 2013, стр. 147—149.

49 Од свих девастираних храмова на КиМ 1999—2022, минирано је њих 63%, односно скоро две трећине урушавања извршено је минско-експлозивним средствима — бомбама, динамитом или артиљеријским гранатама; Јово Медојевић, Саша Милосављевић, „Уништавање српских цркава и манастира на Косову и Метохији од 1999. до 2022. године: културно-географске детерминанте”, *Зборник радова Филозофског факултета у Приштини*, *ibid.* 52 (2022), бр. 4, стр. 237—256, <https://sn.rs/ql1ic>, стр. 243.

сплозива. Тада су срушене све три куполе и већи део зидова. У марту 2004, порушена су и преостала два звоника. У септембру 2007. багери и грађевинске машине почели су да уклањају шут и да руше темеље храма. Коначно је, 2008, на месту где се налазила црква направљен градски парк, а у средишту некадашње црквене порте постављен је споменик Терези Бојаџију („Мајци Терези”)⁵⁰.

Слично се догодило и са црквом Светих Апостола Петра и Павла из XVIII века, у селу Петровци, општина Косовска Каменица. Црква је најпре демолирана и спаљена 1999. године, а затим је рушевина уклоњена и на месту где су били темељи цркве постављен је споменик ОВК (УЧК). То је учињено како би се онемогућила обнова храма, будући да би рушење споменика „славним” ослободиоцима било неприхватљиво за приштинске власти⁵¹.

И црква Светих апостола Петра и Павла, позната и као „Краљева црква”, која се налазила на брду Краљевица у селу Горња Пакашница код Подујева, потпуно је уништена. Црква је подигнута 1925. на темељима средњовековне задужбине краља Милутина из XIV века. Током 1999. храм је демолиран, запаљен и потпуно срушен. Страдало је и старо православно гробље које се налазило у порти цркве⁵². Црква Свете Петке у Муштутишту, из 19. века (обновљена 1973), запаљена је 1999. године, а касније је, заједно са већином других српских светиња у Муштутишту — укључујући и чувену цркву Богородице Одигитрије из XIV века⁵³ — додатно девастирана и на крају срушена. Муштутиште је пре рата било једно од највећих српских села у Метохији с богатом духовном баштином. Данас у њему нема преосталих Срба, а свих 10 православних цркава и манастир који су се налазили у атару овог села потпуно су уништени⁵⁴. Остаци зидова ове цркве још су делимично видљиви, али Србима из овог села је онемогућен приступ и тим остацима, због „демонстрација Албанаца, који се противе њиховом повратку, тврдећи да међу повратницима има и оних који су починили ратне злочине”⁵⁵.

50 Танјуг, „Уклоњени сви трагови цркве Свете Тројице у Ђаковици”, *РТВ*, 3. септембар 2009, <https://sn.rs/6iye8>; Антонијевић, *истио*, стр. 8.

51 Ђорђе Д. Радовановић, *Српско-албански односи и етнички сукоби у оквиру савремених друштвених промена на Косову и Метохији*, докторска дисертација, ментори Љубиша Митровић и Иван Башчаревић, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Филозофски факултет, 2023, <https://sn.rs/m2lml>.

52 Владика Атанасије Јевтић. „Уништене, спаљене, демолиране и опљачкане Цркве (1999—2003)”, *Покрећ за одбрану Косова и Метохије*, 13. мај 2021, <https://sn.rs/67dt6>, 71.

53 Црква Свете Богородице Одигитрије, задужбина великог казнаца Јована Драгослава и његове породице, саграђена 1315. године, „у јулу 1999. године комплетно је уништена експлозивом” (Антонијевић, *истио*, стр. 102).

54 „Манастир Света Тројица XIV—XIX век, два километра од Муштутишта у подножју Русенице данас, нажалост, не постоји, а таман је била завршена рестаурација фресака, када је запаљен и минирањем, у јуну и јулу 1999. године” (Антонијевић, *истио*, стр. 103).

55 РТС и Танјуг, „Муштутиште, ухапшен мушкарац из групе расељених Срба”, *РТС*, 28. август 2017, <https://sn.rs/hetvc>.

Црква Свете Тројице, у Великој Реци код Вучитрна, почев од 1999. године пет пута је демолирана, рушена и минирана, да би 2013. године коначно била сравњена са земљом. Након уништења храма, у делу црквеног дворишта, изграђени су школа и џамија, а сва оближња столетна храстова стабла посечена су и однета⁵⁶.

Црква Светог Јована Претече, у Самодрежи код Вучитрна, саграђена 1932. године на историјској локацији српске средњовековне цркве, најпре је запаљена и остала без крова (2004), да би затим била претворена у тоалет за оближњу албанску школу, односно у сметлиште за локалне Албанце. Приштинске власти не дозвољавају СПЦ да обнови цркву, упркос међународном посредовању⁵⁷.

Симболика скрнављења и затирања српских културних светиња огледа се и у крађи и уништењу преко 60 црквених и манастирских звона. Тако су нестала три звона из запаљеног и до темеља опустошеног манастира Девич код Србице.

„Мислили смо да су их албански вандали бацили у бунар поред цркве који су до врха напунили црквеним стварима марта 2004. године”, приповеда игуманија Анастасија, „но, после детаљног чишћења нису била ту. Једно од тих звона је пре шест деценија донето из Самодреже, цркве код Вучитрна и имало је најлепшу боју тона. (...) Пар година, после 2004, звоно је мењало клепетало које смо добили из манастира Високи Дечани, али се још увек надамо да ће се пронаћи стара Девичка звона”⁵⁸.

Многа украдена звона завршила су на отпаду.

Звона са цркве Светог Саве из јужног дела Косовске Митровице, нестала после Мартовског погрома, пронашао је УНМИК полицајац на отпаду у Косову Пољу (2006). Од једног Албанца чешки војници Кфора одузели су украдено велико звоно са цркве Светог Илије у Подујеву, које је својевремено поклатио краљ Александар (1932). Двојица Албанца украли су три звона са цркве у селу Новак код Призрена и 2010. године их продали отпаду у Призрену за 105 евра, где их је Кфор случајно открио. Наравно да ова двојица крадљивца нису одговарали за пљачку⁵⁹.

Уопште, нико никада није одговарао, нити за Мартовски погром (2004), нити за пустошење или присвајање српске културне баштине пре или после тога⁶⁰. У

56 „У Великој Реци код Вучитрна `избрисана` црква свете Тројице!”, *Србин инфо*, 13. мај 2014, <https://sn.rs/8t0ht>.

57 „Sava Janjić: Crkvu u Samodreži pretvorili u javni toalet, toliko o verskoj toleranciji na Kosovu”, *Kosovo Online*, 14. април 2021, <https://sn.rs/9gnhb>.

58 З. Влашкивић, „Звона која не звоне”, *Јединство*, 1. новембар 2021, <https://sn.rs/tj6mf>.

59 *Истио*.

60 Пре Мартовског погрома, а након повлачења наше војске, уништено је 15 споменика културе у првој категорији (из XIV, XV и XVI века) и 23 у трећој категорији; укупно је оштећено и уништено 1999—2004. више од 140 споменика и светиња (Jović—Lazić, *истио*, стр. 472—473), од чега 115 цркава и манастира (Антонијевић, *исто*, стр. 13). На пример, спаљена је и минирана црква Богородице Одигитрије из XIV века (Муштуште, Сува Река), као што су тешко пострадали и манастир Св. Марка из 1467. године у Кориши (Призрен), односно манастир Св. Архангела Михаила из XIV века (Бинач, Витина); у експлозији је тешко оштећена црква Св.

Београду је, као реакција на Погром, те 2004. године, спаљена једна џамија (са темељима из XVI века), али је тужилаштво идентификовало двадесетак нападача и повело процес. Није утврђено ко је тачно зажегао ову исламску богомољу, али су, због нереда испред Бајракли џамије, осуђени: Милош Радисављевић, Раде Радисављевић и Бојан Хрватин, на по четири месеца затвора⁶¹. А на Косову тридесет и пет уништених богомоља и ниједан изгредник да је макар оптужен? Зато се и сматра да је за Србе поверити Приштини на старање средњовековне српске манастире исто као када би се Нотр Дам дао на бригу Исламској држави.

Као део културцида широких размера, односно својеврсног „духовно-културног геноцида“⁶², врши се и албанизација свих топонима, хидронима, антропонима и других назива у званичним документима или на путним таблама, односно предузима се систематско и интензивно преименовање српских назива градова, села, заселака или објеката⁶³.

Илије у селу Церница код Ѓџилана из XV века; такође је страдала и црква Св. Николе из XVI века, у селу Словиње (Липљан), као и црква Св. Богородице из XVI века у Белом Пољу (Пећ); запаљена је и црква Св. Петке из XVI века, у Дрснику (Пећ); тешко је оштећен Храм Св. Спаса у Приштини, као и црква Св. Илије у селу Помазатин код Косова Поља; Самодрежа — црква Св. Лазара из XIV века у Вучитрну је срушена; запаљена је и оштећена црква Св. Илије у селу Жегра код Ѓџилана; гранатиран је, урушен, а затим претворен у склониште за стоку, манастир Св. Петра и Павла из XIII века у селу Добра Вода код Клине; минирана је црква Св. Николе (XV/XVI век) у Чабићима (Клина); запаљена је и минирана црква Св. Николе, из XV века у Сићеву (Клина); опљачкана је и оскрнављена црква Св. Николе у Косовској Каменици; минирана је црква Св. Николе из XIV века у Кијеву (Призрен); гранатирана је црква Св. Николе из XVI века у Млечану (Призрен); запаљена је црква Св. Николе из XVI века у Љубижди (Призрен); миниране су цркве Св. Николе из XIV века у Призрену, црква Св. Ђорђа из XIV века у Речану (Призрен), и црква Св. Николе из 1626. године у Поповљану (Призрен); запаљена је и тешко оштећена црква Св. Ђорђа из XIV века у Сиги (Пећ); минирана је и срушена црква Св. Николе, из XIV века, у Ђураковцу (Пећ); запаљена је црква Св. Арханђела Михаила из XIV века у Ракитници (Подујево); миниран је манастир Св. Арханђела, из XIV века, у Горњем Неродимљу (Урошевац); уништена је црква Успења Пресвете Богородице, из XIV века, у Шајковцу код Урошевца; црква Св. Илије у Качанику је запаљена и тешко оштећена; опљачкани су, оштећени и до темеља срушени експлозивом храмови изграђени у средњем веку: манастир Св. Тројице из XIV века код Муштушта (Сува Река); манастир Св. Архангела Гаврила код Витине, из XIV века; опљачкан је и оштећен манастир Св. Врача Козме и Дамјана у Зочишту, из XIV века, да би у лето 2002. године, остаци срушеног манастира били минирани; тешко је оштећен манастир Ваведена Богородице, из XIV века, у Долцу код Клине; уништена је црква Св. Пречисте Богородице из XV века, као и црква Св. Ваведена, саграђена 1601/1602. године, обе у близини Ораховца; уништена је црква Св. Тројице у Ђаковици; уништене су цркве Св. Петра и Павла у Сувој Реци, Св. Тројице у селу Петрич код Пећи, Св. Тројице у селу Велика Река код Вучитрне; спаљена је и уништена црква Св. Тројице у селу Грмову код Витине; минирана је црква Св. Марка у Клини; спаљена је црква Св. Петке у селу Добрчане код Ѓџилана; спаљена је и порушена црква Св. Василија Великог у близини Призрена, итд; Ђокић, *истѿо*, стр. 448—449; Станковић, *истѿо*, стр. 82—83.

61 Р. Х. „Од десет оптужених за паљење џамије, тројица осуђена”, *Политика*, 17. јули 2013, <https://sn.rs/mb6mn>.

62 Ђокић, *истѿо*.

63 Антонијевић, *истѿо*, 13.

„Српска имена се просто на различите начине изобличавају, како би се сакрила њихова повезаност са српским наслеђем, културом и језиком. Нема ниједног случаја да се враћају имена из албанске `илирске прошлости`. Чудно је да, током тако дуге прошлости, `Илири` нису створили ниједно име, што просто сведочи да албанска `илирска историја` није ни постојала”⁶⁴.

Чак и сама употреба синтагме „Косово и Метохија” проглашава се за „акт агресије — без обзира на намере онога који је овај термин употребио”⁶⁵. Фанатично се уклањају готово сви споменици српским великанима, било кад и било коме да су подигнути⁶⁶. Такође, „систематски су рушени и уклањани објекти српске световне архитектуре, а нарочито властелински дворци, градови, утврђења и тврђаве из средњег века”⁶⁷. „Књиге на српском језику су спаљиване”, а немилосрдно су уништаване и „драгоцени литургијски предмети, галерије икона с иконостасима — а неке од њих датирају још из средњег века”⁶⁸.

У свим крајевима из којих су протерани Срби забележено је систематско *иродоломство*: готово сва православна гробља су поломљена и оскрнављена, а немали број је и потпуно уништен, тако што су надгробни споменици разнети (за поплочавање или израду вртних столова), гробља преорана (рецимо, у Речанима) или претворена у депоније (у Којловици, као и у Матичану крај Приштине) или поплочана (у Ђаковици) или пак засута песком (у Великој Реци код Вучитрне), а чак су и покојници ископавани и разбацивани унаоколо (у метохијским селима Жакову, Сиги, Брестовику, Белом Пољу, у Вучитрну, као и селу Врници надомак Вучитрне) — а све како би се свему што је српско на Косову уклонио сваки траг⁶⁹. Једноставно, у овом случају је видно како „освајач туђе територије настоји да сатре све што је симбол културе народа чију је територију запосео”⁷⁰.

64 Петровић и Камчевски, *истио*, стр. 64—65.

65 Agon Maliqi, „Zašto je termin `Kosovo i Metohija` uvredljiv”, *KoSSev*, 20. jul 2020, <https://sn.rs/5aiq5>.

66 У Приштини су срушени споменици Доситеју Обрадовићу, Петру Петровићу Његошу и Вуку Караџићу, у Урошевцу је уклоњен споменик цару Урошу, а у селу Горњем Неродимљу посечен је чак и бор из 1336. године, само зато што га је, према месној причи, посадио цар Душан; у Призрену је срушен споменик цару Душану, а у Њилану тешко оштећен споменик кнезу Лазару; у Обилићу је срушен споменик Милошу Обилићу, итд. Ђокић, *истио*, стр. 448.

67 Степић, *истио*, стр. 81.

68 Ђокић, *истио*, стр. 448; рачуна се да је, само у раздобљу од 12. јуна 1999. до 13. јануара 2000, „опљачкано или уништено око 10.000 икона и других сакралних предмета” (Медојевић и Милосављевић, *истио*, стр. 243). Неки аутори чак говоре о „више десетина хиљада икона, сасуда, одежда, књига и архивалија”, који су, „током паљевина и рушења верских објеката, нестали (опљачкани), што је ненадокнадив губитак не само за православна светилишта, већ и за хришћанске споменике културе” (Perić and Jevtović, *истио*, р. 422).

69 Митра Рељић, *Српска гробља на Косову и Метохији: уништиена споменичка и језичка баштина*, 2. проширено изд. Нови Сад: Матица српска; Приштина: Архив Косова и Метохије; Грачаница: Дом културе Грачаница, 2025; Perić and Jevtović, *исто*, р. 426.

70 Станковић, *истио*, стр. 85. „Такав напад на свет мртвих могу да изведу само они који сматрају да им је пакао савезник”; Петровић и Камчевски, *исто*, стр. 65.

Приметно је да је „покушај тзв. `косовизације` српске националне баштине на Косову и Метохији”, а што „представља директан напад на српски идентитет”⁷¹, у непосредној противречности са систематским уништавањем тог истог културног наслеђа. Мери Волш (Mary Walsh), која је десет година радила за међународне организације на КиМ (1999—2009), каже да је од Албанаца непрестано слушала „причу о томе да су сви предивни средњовековни манастири, као и друге светиње којима се Косово с правом дичи, припадали првобитно Албанцима, све док им их Срби нису отели”. Ова Иркиња примећује:

„Не мора да се буде стручњак за византијску црквену архитектуру, како би се схватило да су светиње, попут Дечана или Пећке патријаршије, очигледно православног стила. Није тешко проверити ни чињеницу да су ови манастири задужбине српских краљева и њихов поклон српском народу. Тврдње да су манастири првобитно припадали Албанцима брзо су престајале чим бих упитала: ‘Ако је тако, зашто се онда Албанци толико труде да их униште’? На то никада нисам добила одговор”⁷².

Међутим, ваља разумети да је отимање српског културног наслеђа саставни део настојања албанског национализма, а од 2008. и власти из Приштине, да докажу како су Албанци *одувек* били већина на Косову. Зашто је то важно? У „постмодерном” добу прошлост се не рачуна као некаква особена вредност, већ само оно што је *сага*. Данас су Албанци на Косову и Метохији већина, а Срби мањина (испод 10 посто). Шта ће им, онда, поменуто настојање? Једно од објашњења свакако је и *нечистића савес*. Албанци су у последња два века масовније продрли на Косово и на крају протерали староседеоце, присвојивши све што су могли. Иако је, у овом најновијем таласу преотимања, највећа светска сила стајала иза тог чињења, нико се не осећа добро када на силу присваја туђе. Отуда и непрестана потреба да се доказује да је то „туђе” одувек био „њихово”.

Но, историјски посматрано, Албанци су на Косову већина тек однедавно. Историографија, археологија, дипломатика и демографија недвосмислено показују да је Косово све до краја XIX века било етнички већински српска територија. Тек дво-вековним етничким чишћењем у Османском царству (XVIII—XIX век), као и у титоизму (1944—1987), а нарочито под управом НАТО-а (1999—2026), Косово је добило албанску демографску већину. Данашњи етнички састав Косова последица је, најпре, систематске *колонизације* КиМ од стране Османског царства у XVIII и XIX веку⁷³ — када је КиМ од окупиране територије постао *насељеничка колонија* (settler

71 Антонијевић, *истио*, 232—233.

72 „Мери Волш, Посматрач на суду Врана: Личне успомене са Косова 1999—2009”, *Српски меморијал*, 7. април 2025, <https://sn.rs/r4pdt>; пренето из књиге *Kosovo: the score, 1999—2009*, Washington [etc.]: The American Council for Kosovo; The Lord Byron Foundation for Balkan Studies, 2009, pp. 58—59; уп. Петровић и Камчевски, *истио*, стр. 136.

73 Богдановић, *Књија*..., исто, стр. 125; *Разјовори*..., исто, стр. 52—53; 74—75; 107.

colony)⁷⁴ са свим елементима геноцида над српским староседеоцима⁷⁵. Уследило је осамостаљивање ове *насељеничке колоније* у југословеној федерацији (1966—1988), када је настављено с тихим геноцидом староседелаца⁷⁶. На крају се поновило одвајање ове насељеничке колоније од остатка земље, овога пута под патронатом атлантстичког империјализма (од 1999. до данас), као завршна фаза *продуженог геноцида над затеченим становништвом*.

Етничка структура Косова

(у %)⁷⁷

Година	Албанци	Срби ⁷⁸	Остали
1455.	1	98	1
1871.	32	64	4
1899.	48	44	8
1921.	69	26	5
1931.	60	27	13
1939.	60	34	5
1948.	68	27	5
1953.	65	27	8

74 Док у „класичном” колонијализму империја само шаље војску и чиновнике како би експлоатисала ресурсе (Британија у Индији), у насељеничкој колонији циљ је трајно насељавање и замена староседелачког становништва (Британија у Аустралији); Patrick Wolfe, *Settler Colonialism and the Transformation of Anthropology: The Politics and Poetics of Structural Erasure*, London: Cassell, 1999. Насељенички колонијализам није једнократан историјски догађај (нпр. искрцавање брода), већ трајна структура секуларног (столетног) карактера (Wolfe, исто, стр. 2), која својом унутрашњом логиком (“the settler—colonial logic of elimination”) води до геноцида над затеченим становништвом; Patrick Wolfe, “Settler colonialism and the elimination of the native”, *Journal of Genocide Research* 8, no. 4 (2006), pp. 387—409, <https://sn.rs/k2fj3>; навод је на стр. 387.

75 Богдановић, *Разговори...*, исто, стр. 75; 86; 107.

76 Урош Шуваковић, „Век сепаратистичког насиља косовских Албанаца над Србима и другим грађанима неалбанске националности” (1912—2012), *Политичко насиље*, тематски зборник радова, ур. Драги Маликовић, Урош Шуваковић и Обрад Стевановић, стр. 143—166. Косовска Митровица: Филозофски факултет, 2011, <https://sn.rs/ke9y4>; посебно стр. 151—156.

77 Извори: *Турски катастарски пописи из 1455. године за област Вука Бранковића* (сачињено према: *Oblast Brankovića: opširni katastarski popis iz 1455. godine*. Sarajevo: Orijentalni institut, 1972), Глас јавности, Београд 2007, <https://sn.rs/gp1jf>; Богдановић, *Књижа...*, исто, стр. 55; 304; *Разговори...*, исто, стр. 106; Снежана Миливојевић, „Етничка смена становништва на Косову и Метохији”, *Башкина*, 2002, бр. 14, стр. 281—290, <https://sn.rs/wd5r2>; Шуваковић, „Век сепаратистичког насиља...”, *истио*, стр. 143—145. Степић, *истио*, стр. 120; Петровић и Камчевски, *истио*, стр. 104; *Statistical Yearbook of the Republic of Kosovo 2019*, Kosovo Agency of Statistics, Prishtina, 2019, <https://sn.rs/7houx>, p. 32.

78 Укључујући и оне који су се после 1945. изјашњавали као „Црногорци”.

1961.	67	27	6
1971.	74	21	5
1981.	77	15	8
1991.	82	11	7
2002.	88	7	5
2011.	91	3 ⁷⁹	6

Дакле, све до краја XIX века Срба је на Косову било више него Албанаца, те је прављење од Косова албанизоване „државе” било могуће, најпре, уз помоћ ауторитарног и према хришћанима непријатељског Османског царства, затим уз помоћ титоистичког комунизма, који је, најпре, Србима забранио повратак на Космет (6. марта 1945), а онда косметским Албанцима, као некадашњим османским насељеничким колонизаторима, на „сребрном таџиру” дао фактичку државу (са законодавном, извршном и судском влашћу; 1974), да би коначно уобличиће албанизоване насељеничке колоније извршио НАТО својим нападом на Србију у пролеће 1999. године. Ако имамо у виду ове чињенице, „држава” Косово може бити схваћена само као колонија атлантистичког империјализма, који користи албански шовинизам како би одбацио Србију, перципирану као „историјског руског савезника”,⁷⁹ што даље од Јадранског мора⁸⁰, те како би од Косова сачинио *илац-гарм* (*place d'armes*) за контролу Балкана, односно за милитаристичку експанзију ка Русији. Безобзирну апропријацију српског културног наслеђа на КиМ ваља сагледати тек као саставни део тог стратешког наума.

Многима је у Србији данас комично све то „албанско гротескно умишљање” на КиМ, односно њихова псеудоисторијска „мегаломанија” и псеудокултурни „гигантизам”⁸¹. „Све чему се могу додати префикси *йсеудо* или *квали* као да се појавило на Косову⁸², које је постало један „велики произвођач и потрошач умишљаја⁸³, и само се претворивши у „утварни идентитет без покрића”⁸⁴, у својеврсно „хи-меричко биће”⁸⁵, у „виртуелну имитацију”⁸⁶. Имајући у виду „постструктурално”

79 Срби су дојкотовали попис 2011. на КиМ, који је организовала званична Приштина. Видети опширније: Ђован Кршич, „Етнические албанцы Косова и Метохи: демографические изменения в 1948—2011 годах”, *Косовская верийкаль или неокOLONиальная йоризон-йаль? Демографические, экономические, социальные, йравовые, йеойлийические и эколойические асийекты косовско—мешохийской йроблемы*, сборник статей, сост. Ч. Оџиџ, перев. Л. Зелькович, с. 135—171, Санкт—Петербург, Владимир Даль, 2022, с. 163 и даље.

80 Петровић и Камчевски, *истио*, стр. 92—94, 96.

81 Кнежевић, *истио*, стр. 379.

82 Петровић и Камчевски, *истио*, стр. 142.

83 *Истио*, стр. 150.

84 *Истио*, стр. 139.

85 *Истио*, стр. 121.

86 *Истио*, стр. 151.

релативизовање сваке истине⁸⁷, могло би се рећи да је данас „Косово идеална пост-структурална држава”⁸⁸.

„Разобручена имагинација, неограничавана мером истине, неопходан је услов настајања и одржања Косова и његовог албанског идентитета. Сва енергија усмерена је ка распаљивању и подјаривању колективне маште која треба да буде претопљена у историју”⁸⁹.

„Косово практично нема реалну економију”⁹⁰, а „виртуелна” димензија косоварске државе⁹¹, њен међународно непризнати „политички мехур” — који „нема никакву основу у историји, култури, језику, моралу или било чему другом”⁹² — чини да данас „оно не може да постоји изван имагинације”⁹³. Србе теши то што знају да док они, када је реч о Косову, имају Завет, Албанци имају тек „авет”⁹⁴. Али, иза те авети стоји специфична стратегија читаве атлантистичке структуре. „Америка признаје Косово, јер виртуелну земљу види као образац неодговорне земље будућности”⁹⁵. САД и ЕУ, наиме, теже да на овим просторима овековече своју доминацију и онемогуће сваку побуну, тако што ће учинити да се „стварни свет раствара у виртуелним испарењима”⁹⁶, јер знају да се у данашњој технолошкој реалности „више не може владати силом, већ привиђењима”⁹⁷. Тако, „монтирање вештаственог идентитета постаје основно колонијално средство”⁹⁸.

Међутим, с постепеним слабљењем или чак с распадом атлантистичких структура услед различитих унутрашњих противуречности, сва бесмисленост и сав аветињски привид ове виртуелне „државе”, њене имитативне „културе” и њене клептократске „историје”, постаће очигледан. Србији је отргнут суштински важан део њене територије, и то на тако противправан (неправедан) начин⁹⁹ и уз такве и толике масовне злочине, укључујући и културцид, да се у будућности питање повратка Србије на КиМ неминовно мора отворити. Бити спреман за то наш је главни културни и национални задатак.

87 *Истио*, стр. 88.

88 *Истио*, стр. 109.

89 *Истио*, стр. 150.

90 *Истио*, стр. 138.

91 *Истио*, стр. 91.

92 *Истио*, стр. 126.

93 *Истио*, стр. 151.

94 *Истио*, стр. 126; док су у привиду, *Косовари* глуме „чуваре историје и светиња”, али „у стварности, изван привида, кад год стигну и кад год могу, руше, разарају и уништавају” (Кнежевић, *истио*, стр. 382).

95 Петровић и Камчевски, *истио*, стр. 138.

96 *Истио*, стр. 140.

97 *Истио*, стр. 144.

98 *Истио*, стр. 141.

99 Урош Шуваковић, „Глобализација насиља: ‘нови светски поредак’ и отимање Косова и Метохије”, *Косово и Метохија у цивилизацијским шоковима*. Књ. 4. Социологија и друге друштвене науке, ур. Драги Маликовић. Косовска Митровица: Филозофски факултет, 2010, <https://sn.rs/fd2dr>, стр. 923—942.

*Аутошовинистичка подршка сецесији Косова
и ошимању српске културне баштине*

Овдашњи инверзни национализам¹⁰⁰, који се обавезно јавља на темама попут Републике Српске¹⁰¹ или отаџбинско-одбрамбеног рата 1992—1995/1999¹⁰², посебно изражајно се активира по питању Косова — готово у целости преузимајући албанско националистичко становиште. Тако, уместо да српско јавно мњење јединствено врши притисак на све наше институције да одлучније бране право српске државе или културе на Косову, суочени смо с обрнутим феноменом: део нашег јавног мњења лобира да се пристане не само на отргнуће Косова, већ и на франкенштајнски идентитетски инжењеринг — препуштање српске културне баштине на КиМ *косоварском* клептоманском пројекту.

Аутошовинистичка позиција у вези Косова има неколико општих места, која наша компрадорска елита непрестано понавља.

Косово је изгубљено.

„Србија не може да крене напред док се не суочи с тим да је Косово изгубљено у рату”¹⁰³ (Дубравка Стојановић). „Косово је за Србију изгубљено (...). Ми смо Косово вратили (...) 1912. године, изгубили смо га (...) 1999”¹⁰⁴ (Милан Ст. Протић). „Косово је изгубљено капитулацијом у Куманову 1999. године”¹⁰⁵ (Ненад Костић). „Стално заборављате да је 10. јуна 1999. у Куманову влада С. Милошевића потписала капитулацију и предају Косова. И о чему ви националисти причате кад говорите о Косову?”¹⁰⁶ (Милојко Пантић). „Србија се, због илузија да између осталог не да давно изгубљено Косово, одриче европских интеграција”¹⁰⁷ (Павле Радић). „Нема више пута којим ће Косово бити ‘наше’, готово је с тим”¹⁰⁸ (Биљана Србљановић). „Косово јесте независно, имало или немало сто-

100 Видети одређење у Слободан Антонић, *Неоколонијализам и инверзни национализам: случај Србије*. Београд: Филозофски факултет Универзитета у Београду, 2025, <https://sn.rs/0awdb>, стр. 55—60.

101 Слободан Антонић, „Инверзни национализам против Републике Српске”, *Култура: часопис за теорију и социологију културе и културну политику*, год. 56 (2025), бр. 186/187, стр. 105—119, <https://sn.rs/epn00>.

102 Слободан Антонић, „Култура сећања у инверзном национализму”, *Језик и друштвене науке у конјакту: култура сећања*, ур. Нина Илић, Кристина Пејковић и Маја Босанац, стр. 429—454, <https://sn.rs/xjaub>. Нови Сад: Филозофски факултет, 2026.

103 Branka Trivić, „Kapitulacija koju Srbija nije priznala”, *Radio Free Europe*, 12. juni/lipanj 2019, <https://sn.rs/pbbmk>.

104 Aleksandar Roknić, „Milan St. Protić: Srbija ne treba da sledi ni SAD, ni EU, ali ni Rusiju i Tursku”, *Danas*, 7. april 2018, <https://sn.rs/g9p42>.

105 Nenad M. Kostić, „Lekovita amputacija Kosova”, *Danas*, 24. mart 2019, <https://sn.rs/y2zk6>.

106 Miloško Pantić, „’Sveta srpska zemlja’ traži nove žrtve”, *Danas*, 4. april 2018, <https://sn.rs/ilnpl>.

107 Pavle Radić, „O Srbima u ’regionu’”, *Autonomija*, 6. decembar 2023, <https://sn.rs/r1opp>.

108 Biljana Srbljanović, „Vašingtonski dogovor”, *Blic/Javni servis*, 6. septembar 2020, <https://sn.rs/v3pzy>.

лицу у УН¹⁰⁹ (Бојана Маљевић). „Требало је овај народ навикавати на време да је Косово изгубљено” (Никола Хајдин)¹¹⁰. „Подржавам академика Хајдина највише што могу”¹¹¹ (Душан Теодоровић, цитирајући претходну изјаву Хајдина). „Косово није наше — и то треба што пре схватити”¹¹², оно „ни де факто ни де јуре није у рукама Србије”¹¹³ (Владимир Костић). „Слепило и лудило уграђени су у Устав Србије као ‘преамбула’” (...) и поповање како је Косово ‘наше’. Није. Већ више од две деценије. (...) Преамбула је за озбиљну амбуланту, па издајство српске будулаштине може само да буде излечење”¹¹⁴ (Новица Милић). „Косово са свим елементима суверене државе, ал’ је, као, наше. Србија као разведена жена чији бивши има нови живот, а она и даље показује бурму”¹¹⁵ (Биљана Лукић). „Одбранили територије и Србе у Крајини, Босни, Дубровнику... И на Косову ће?”¹¹⁶ (Биљана Лукић).

Косово је воденични камен.

„Косово, камен око врата (...), терет који нас вуче на дно”¹¹⁷. „Нема, нити може бити нормалне, демократске и пристojне Србије, док се не ослободи воденичког камена око врата”¹¹⁸. „Клеронационалисти су за то да се воденички камен не скида са врата Србије”¹¹⁹. „Воденички камен и даље ће — сва је нажалост прилика — остати на врату Србије”¹²⁰ (Павле Радић). „У Србији је камен спотицања, а у ствари камен око врата, питање Косова”¹²¹ (Ана Јовановић). „Националистички политичари су због Косова одузели будућност читавој Србији”¹²² (Владимир Вељковић). „Лековита ампутација Косова”¹²³ (Ненад Костић).

109 FoNet, „Bojana Maljević: Kosovo jeste nezavisno, imalo ili nemalo stolicu u UN”, *N1*, 31. januar 2020, <https://sn.rs/odch5>.

110 Nedeljnik, „Hajdin: Trebalo je narod navikavati da je Kosovo izgubljeno”, *N1*, 25. januar 2018, <https://sn.rs/iogig>.

111 Dušan Teodorović, @duteodor1 (Tviter налог), Jan 25, 2018, <https://sn.rs/9bewg>.

112 Tanjug, „Kostić: Kosovo nije naše, Grigorije da se mane parola”, *Nova.rs*, 8. januar 2021, <https://sn.rs/y1hpd>.

113 Радио Београд, Танјуг, „Костић: Како са елементима достојанства напустити КиМ”, *РТС*, 18. октобар 2015, <https://sn.rs/1zc7f>.

114 Novica Milić, „Kontroverze: Vučić kao izdajnik”, *Novi magazin* 4. novembar 2021, br. 549, str. 22—23, <https://sn.rs/5wgpv>; навод је на стр. 22.

115 Biljana Lukić, @BiljanaLuki (Твитер налог), Oct 26, 2017, <https://sn.rs/87180>; слично: „Косово је жена која је оставила мужа, развела се, а он и даље говори пријатељима и колегама да је ожењен, чекајући је да се врати”; Biljana Lukić, @BiljanaLuki, Jun 28, 2016, <https://sn.rs/13avt>.

116 Biljana Lukić, @BiljanaLuki (Твитер налог), Dec 18, 2018, <https://sn.rs/jgnhz>.

117 Nikola Krstić, „Kosovo, kamen oko vrata”, *Danas*, 28. april 2023, <https://sn.rs/waw86>.

118 Pavle Radić, „A šta ćemo sa Kosovom?”, *Autonomija*, 17. novembar 2023, <https://sn.rs/fxkq8>.

119 *Исџо*.

120 *Исџо*.

121 Ana Jovanović, „Naš Zoki”, *Peščanik*, 12. novembar 2025, <https://sn.rs/0ajre>.

122 Vladimir Veljković, „Protiv nasilja ili protiv izdaje”, *Peščanik*, 21. juni 2023, <https://sn.rs/kmu44>.

123 Nenad M. Kostić, „Lekovita amputacija Kosova”, *Danas*, 24. mart 2019, <https://sn.rs/y2zk6>.

„А шта бисмо с Косовом и да нам га врате?”¹²⁴ (Љубомир Симовић). „Занима ме како би, кад би нам добра вила вратила Косово, већина прихватила да нам гро парламентарца буду Албанци и доносе одлуке о Србији”¹²⁵ (Биљана Лукић). „Нико није говорио о томе како би грађани Косова гласали на будућим замишљеним изборима за скупштину Републике Србије и како би српска елита прихватила албанске посланике, па и министре у својим будућим владама”¹²⁶ (Дубравка Стојановић).

Треба љризнаѝи реалноѝи — независноѝи Косова.

„Нема другог решења сем уважавања реалности да је Косово де факто независна држава с којом Србија треба да успостави нормалне односе”¹²⁷ (Павле Радић). „Косово је фактички независно и то је та нека реалност”¹²⁸ (Алексеј Кишјухас). „Ја бих прихватио реалност. (...) Не бих спречавао Косово у чланству у свим међународним организацијама”¹²⁹ (Саша Јанковић). „Признавање реалности значи (...) неометање приступања Косова међународним организацијама. Косово би без противљења Србије ушло у Уједињене нације”¹³⁰ (Душан Јањић). „Независност Косова је једини прихватљив компромис”¹³¹ (Снежана Чонградин). „Србија треба прва да призна Косово, то је једино решење”¹³² (Ненад Прокић). „Признање Косова једино решење”¹³³ (Филип Давид). „Од почетка сам био за признање Косова као државе”¹³⁴ (Ненад Ж. Петровић). „Ако питате за мој лични став, наравно да га имам и он је да је Косово независна држава”¹³⁵ (Добрица Веселиновић). „Србија се ломи око потребе, да се одреди у односу на стварну косовску независност”¹³⁶ (Никола Самарѝић). „Помирити се с Албанцима с Косова (...) поред осталог значи и признати им државу или, барем, не правити им проблем што сад имају

124 Ljubomir Simović, „А шта бисмо с Kosovom, i da nam ga vrate?”, *Blic*, 11. oktobar 2017, <https://sn.rs/co7ai>; слика насловне стране: <https://sn.rs/zmu5h>.

125 Biljana Lukić, @BiljanaLuki (Твитер налог), Sep 15, 2016, <https://sn.rs/ll4br>.

126 Dubravka Stojanović, „Kraj nacionalne arogancije”, *Peščanik*, 31. januar 2007, <https://sn.rs/efigi>.

127 Pavle Radić, „Unutrašnja nesloboda, blokada i porazi Srbije”, *Autonomija*, 5. jun 2024, <https://sn.rs/e2dqm>.

128 Aleksej Kišjuhas, „Suočavanje sa Kosovom”, *Danas*, 23. oktobar 2015, <https://sn.rs/znjyv>.

129 N1, „Janković: Treba prihvatiti realnost na Kosovu”, *Autonomija*, 4. april 2018, <https://sn.rs/r9xaw>.

130 FoNet, „Janjić: Vučićev pucanj u nogu”, *Danas*, 30. oktobar 2017, <https://sn.rs/3fak5>.

131 FoNet, „Čongradin: Nezavisnost Kosova jedini prihvatljiv kompromis”, *Danas*, 27. decembar 2019, <https://sn.rs/60kgf>.

132 Beta, „Tepić: Uskoro deklaracija o pomirenju između Srba i Albanaca”, *N1*, 13. maj 2019, <https://sn.rs/oymlw>.

133 Фонет, „Филип Давид: Признање Косова једино решење, замрзнути конфликт може произвести нови оружани сукоб; Постоји тренутак у историји када је морално и етично бити издајник”, *НСПМ*, 13. мај 2019, <https://sn.rs/bjvb5>; наслов „Књижевник Филип Давид: Признање Косова једино решење”, *Danas* је ставио на прву страну: <https://sn.rs/gy2ck>.

134 Nenad Ž. Petrović, „Kosovo i po koju cenu?”, *Danas*, 21. avgust 2019, <https://sn.rs/eb5uv>.

135 Dobrica Veselinović, @dobrinacelnik (твитер налог), Feb 29, 2020, <https://sn.rs/zi0ic>.

136 Nikola Samardžić, „Kosovo republika”, *Danas*, 6. april 2018, <https://sn.rs/g3ukw>.

своју државу”¹³⁷ (Дејан Илић). „Више ме је погодило то што су Новака Ђоковића избацили са тениског турнира у Њујорку, него евентуална могућност да је Вучић пре неколико дана у Вашингтону потписао независност Косова”¹³⁸ (Дејан Илић). „Да ли је Косово стварно српско? Ја не бих рекао. Ја могу да мислим да је Антарктик део Србије, али то ми ништа неће помоћи”¹³⁹ (Владимир Арсенијевић). „Косово није српско, а нико не може да га избрише из визуре великосрпских националиста”¹⁴⁰ (Бојан Тончић). „У овом тренутку једина политичка мудрост је на који начин, са елементима достојанства, напустити Косово”¹⁴¹ (Владимир Костић). „Србија никада није прихватила независност Косова, иако је тамошње већинско албанско становништво јединствено против српске државе, и то не од јуче, него практично у континуитету од 1912. (...) Потребно је схватити да је наш државни оквир ова међународно неспорна територија која нам је после ратова преостала”¹⁴² (Бруно Ђурђевић). „Остваривање конкретних дипломатских односа са фактички самосталном државом”¹⁴³ (Ана Јовановић). „Ја нећу доћи на митинг за одбрану Косова. Ако има неки митинг за признање независног Косова, с циљем да нам они буду добри суседи, пазећи на српску мањину као ми албанску у граничним подручјима — на тај митинг ћу ићи”¹⁴⁴ (Предраг Брајовић).

Срби су криви јер су чинили злочине.

„Упала је србијанска војска на Косово, током балканских ратова и починила свирепе злочине које речи не могу да опишу”; „Наша војска и полиција спроводиле су нацистичку сегрегацију током последњих година прошлога века”¹⁴⁵ (Никола Крстић). „Одбрана Косова кроз одбрану криминалаца који ’држе’ српско становништво у строју, последица је негирања злочина из деведесетих које су починили Срби”¹⁴⁶ (Биљана Лукић). „Последице ратнозлочиначке политике Слободана Милошевића, током ратова деведесетих... повукао своје злочиначке хорде из некадашње јужне српске покрајине... тог црног мартовског дана за Србе на Косову, који су се потпуно незаштићени, препуштени трагичним последицама изгубљеног рата”¹⁴⁷ (Снежана Чонградин).

137 Dejan Ilić, „Iz—da—ja, iz—da—ja, iz—da—ja”, *Peščanik*, 17. mart 2023, <https://sn.rs/jihte>.

138 Dejan Ilić, „Loptica pravo u grlo”, *Peščanik*, 8. septembar 2020, <https://sn.rs/2kyor>.

139 Nedim Sejdinović, „Vladimir Arsenijević: Nisu nama krivi nikakvi 'brđani' i 'papci'”, *Lupiga*, 4. kolovoza 2020, <https://sn.rs/slf9l>.

140 Bojan Tončić, „Sve bilo je Kosovo”, *Remarker*, 19. januar 2021, <https://sn.rs/lm46s>.

141 Радио Београд, Танјуг, „Костић: Како са елементима достојанства напустити КиМ”, *ПТС*, 18. октобар 2015, <https://sn.rs/1zc7f>.

142 Bruno Đurđević, „Još jednom o Kosovu”, *Peščanik*, 6. septembar 2017, <https://sn.rs/zh3la>.

143 Ana Jovanović, „Naš Zoki”, *Peščanik*, 12. novembar 2025, <https://sn.rs/0ajre>.

144 Predrag Brajovic, @PredragBrajovic (Твитер налог), Apr 8, 2019, <https://sn.rs/dsrph>.

145 Nikola Krstić, „Obećana zemlja i podla kletva”, *Danas*, 23. januar 2024, <https://sn.rs/gg9wa>.

146 Biljana Lukić, @BiljanaLuki (Твитер налог), status 1135271901612400641 (nedostupan), Jun 2, 2019, slika statusa ovde: <https://sn.rs/nwn4e>.

147 Snežana Čongradin, „Nasilje i nasilje”, *Danas*, 18. mart 2021, <https://sn.rs/nugfp>.

Мора се деконструисати косовски завети ако ћемо у ЕУ.

„Централна симболика великосрпског национализма формирала се око косовског мита и завета”¹⁴⁸ (Томислав Марковић). „Фразетином о `најскупљој српској речи` (...) пумпа се и оживљава (...) ратнохушкачка националистичка љуштура”¹⁴⁹ (Гордана Суша). „Косовски мит је и даље присутан, али након ратова његова политичка употреба је другачија, има другачије циљеве — оправдање ратова, злочина и геноцида”¹⁵⁰ (Стефан Милосављевић). „Тисућугодишња лаж о косовском завету — јер, деконструкција тог чувеног завета јесте почетак обнове разума и људскости у овом друштву”¹⁵¹ (Никола Крстић). „Позивање на Косово значи у ствари начин да се обустави модернизација и сваки развој Србије. И онда, и сада”¹⁵² (Дубравка Стојановић). „Бранећи Косово подрива се идентитет модерне, цивилизиране либерално-демократске европске државе”¹⁵³ (Филип Ејдус).

Србима не треба давати ни Заједницу српских општина.

„Јасно да би то значило стварање неке нове САО или Републике Српске, те да би тако Вучићу дали нови алат у руке за изазивање немира, сукоба и дестабилизацију. Нико с пола грама мозга на то не би пристао”¹⁵⁴ (Томислав Марковић). „Влада Косова се притишће да озакони асоцијацију општина са српском већином, прије него Србија и Косово не постигну договор о међусобном признавању — и још важније — прије него Србија из свог устава не избрише све референце на Косово као саставни дио Србије. (...) Ко гарантује да умјесто признања Косова, Србија неће моментално ову асоцијацију убацити као уставну категорију свог државног система, дати јој прерогативе законодавне и извршне власти и третирати је као аутономну област унутар `своје јужне покрајине`. Ко може забранити скупштини и влади Србије да сутра озакони специјалне везе са том асоцијацијом и инсистира да се те везе остварују у складу са њеним а не косовским правним поретком? Тиме би се отворио дуалитет уставно-политичких аспирација над асоцијацијом као политичким ентитетом унутар Косова, који може временом постати спорна зона, можда и са специјалним међународним надзором и статусом. Била би то

148 Tomislav Marković, „Studentski protest i ideologija ‘srpskog sveta’: Neki novi bacači cvijeća na tenkove”, *Al Jazeera*, 29 jun 2025, <https://sn.rs/9z5ww>.

149 Gordana Suša, „Nož, žica, 011”, *Danas*, 20. januar 2021, <https://sn.rs/2z94o>.

150 Stefan Milosavljević, „Mnoštvo Lazara i pokoji Branković”, *Danas*, 28. juni 2018, <https://sn.rs/h0u4h>.

151 Nikola Krstić, „Obećana zemlja i podla kletva”, *Danas*, 23. januar 2024, <https://sn.rs/gg9wa>.

152 Bratislav Nikolić, „Dubravka Stojanović: Beograd brzo i sigurno postaje kasaba”, *Nova.rs*, 7. avgust 2022, <https://sn.rs/ynv72>.

153 Filip Ejduš, *Crisis and Ontological Insecurity: Serbia's Anxiety over Kosovo's Secession*, Palgrave Macmillan, London/New York, 2020, p. 131.

154 Tomislav Marković, „Srbija na Zapadu i druge satirične priče”, *Tačno.net*, 9. juli 2024, <https://sn.rs/brrik>.

велика победа Београда у намери да контролише сувереност и независност Косова до неког новог 'америчког одласка' из регије¹⁵⁵ (Срђан Шушница).

Наравно да се, када се већ прихвата све из репертоара албанских националиста, исто тако преузима и клептоманска *косовизација* српске културне баштине. Тако Ненад Чанак каже: „На Косову нема ни једног српског манастира — то су православни манастири“¹⁵⁶. А Вид Мајорски у *Аутономији* пише: „Концепт косовске културне баштине не албанизује српске (прецизније је рећи православне) споменике (...). Косовска културна баштина реферира на територију, а не на националност. Као део косовске културне баштине, Високи Дечани ће и даље представљати средњовековни православни манастир. Православни, а не српски. Пошто Срба у време њихове градње није ни било“¹⁵⁷. Тако се још једном показује да овдашњи инверзни национализам дословце преузима, од околних непријатељских национализма, све негативне есенцијализације српског народа, његове историје и културе, приказујући их као *објективносћ* и *кријичносћ*¹⁵⁸.

Овај рад није место за деконструкцију оваквог наратива, нити за неку опсежнију контрааргументацију. Као што је већ више пута речено, ако Косово није српско, зашто се онда од Србије толико тражи да га што пре призна? Од 7,5 милијарди људи на планети, њих 5,3 милијарди живе у државама које нису признале Косово (71%)¹⁵⁹ — да није можда зато? Кажу да треба признати реалност, стање на терену, али „стање на терену је увек било такво да би Србија и данас требало да буде отомански санџак“¹⁶⁰. На Косову су НАТО и скоро милион Албанаца — а Срба мање од 100.000. Али, то је резултат двовековног етничког чишћења и насељеничког колонијализма, дакле такве неправде која нема право на легализацију — поготово не када је реч о нечијој Заветној земљи. А наспрам НАТО и њих милион стоје наши милиони и милиони, и с Косова и око Косова, како мртви, тако и живи („А Богу [...] су сви живи“; Лука, 20; 38). Чим на дневни ред дође Косово, појаве се и старине из XIV века, па онај ко хоће „референдум о Косову“ и њих мора да стави у бирачки списак — како може један нараштај да одлучује о *ишћану за вечносћ*?

Тридесет година атланстичка империја упумпава милијарде долара у овдашње аутоколонијалне структуре¹⁶¹, како би се Срби, између осталог, убедили и да је Косово „изгубљено“. А резултат? Свака следећа генерација српских матураната још гласније

155 Srđan Šušnica, „Ram za sliku zadovoljne Srbije“, *Tačno.net*, 24. oktobar 2024, <https://sn.rs/iyu6f>.

156 Koha/ KoSsev, „Čanak u Prištini: Na Kosovu nema srpskih manastira, već pravoslavnih“, *KoSsev*, 21. septembar 2025, <https://sn.rs/5qor8>.

157 Vid Majorski, „Mirdita, Šapiću, Mirdita“, *Autonomija*, 17. jun 2024, <https://sn.rs/5tqrb>.

158 Видети више: Слободан Антонић, *Неоколонијализам и инверзни национализам: случај Србије*. Београд: Филозофски факултет Универзитета у Београду, 2025, <https://sn.rs/0awdb>, стр. 55—60.

159 „Више од пет милијарди људи није признало Косово“, *ИН4С*, 2018, <http://skr.rs/zKb3>.

160 Александар Ламброс, „Сањате ли, Срби?“, *Видовдан*, 9. март 2019, <https://sn.rs/06xbt>.

161 Сума директних грантова само једне атланстичке агенције (УСАИД) у Србији, од 2000. до 2024. године, износила је 1,1 милијарда долара (Ана Вуковић, „Промашена

пева о Косову¹⁶², док истраживања показују да „највише младих сматра да би Србија требало да настави да ради на повлачењу признања Косова (24,3 одсто), при чему је тај одговор у стопу праћен и опцијом да, у одговарајућем тренутку, Србија треба да поврати власт над Косовом војним средствима (23,2 одсто)”¹⁶³. Јер Косово за нас није тек територија, оно је, као и за наше старе, образац одбијања да се прихвати насиље и погне глава, да се оно материјално и ђифтинско прогласи за једини животни императив¹⁶⁴. Ми знамо да ко прихвати *философију свиње*¹⁶⁵, може да очекује да ће га већ сутра, као што га сад убеђују да ће му бити боље без Косова, почети да уверавају како ће му бити боље без једног бубрега. И као што је лепо примећено, „није Косово баласт, ви сте. Не смета нам Косово да у потпуности дамо маха својим потенцијалима. Ви сметате”¹⁶⁶.

Одавно је забележено да је „Косовско опредељење — најдубље усечена црта која обележава заједнички карактер Срба. Ако се том народу, као што се више пута хтело, из његове историјске свести силом избаци предање о Косову, то неће више бити исти народ”¹⁶⁷. И ма колико идеологија или пропаганда то покушавале, „корење српске самосвести толико је, расплићући се, урасло у косовско тле, да ће и после најдубљег преоравања понека жилица ипак надживети и то потоње зло, те избацили нове изданке”¹⁶⁸. „Највећа вредност косовске легенде јесте што је жива”, додаје и песник. „Што није скамењена, ни довршена, ни размршена. Што њена порука није умрла, ни мисао закована, ни идеја заглављена. Што се креће, укључује нове нараштаје, тражи њихов допринос и тумачење”¹⁶⁹.

Александар Ламброс (1972—2024) приповеда како му је, 2015. године, водич у Јерусалиму уверено рекао да ће они (Израелци) обнову Храма урадити „по Иродовом моделу”. „Али тамо је Ал Акса џамија!”, зачудио се Ламброс. „Јесте, али то је *џиренуи*но”, одговори водич. То „тренутно” је неких 1.300 година, али ако сте после две хиљаде година обновили своју државу, онда 1.300 година можда и није превише. Ламброс вели да је његов израелски водич „обнову храма поменуо с таквим убеђењем, да се мени учинило да је блок поред нас, од једно десетак тона и

инвестиција: Кома је отишла 1,1 милијарда долара америчке `помоћи` Србији”, *РТ Балкан*, 21. март 2024, <https://sn.rs/lbinp>).

162 Видети примере у: Слободан Антонић, „Очај колонизатора и (ауто)колонизатора због омладине `заражене` српским патриотизмом”, *Сјање сивари*, 17. јун 2019, <https://sn.rs/n45xl>.

163 V. A. „Кома млади у Србији највише верују”, *Danas*, 12. август 2022, <https://sn.rs/q1big>.

164 Слободан Антонић, „Косовски завет не дозвољава Србији да буде права колонија”, *Сјање сивари*, 11. април 2018, <https://sn.rs/leasr>.

165 Pig—Philosophy“, *Nuttall Encyclopædia of General Knowledge*, ed. Rev. James Wood, 1907, <https://sn.rs/jed9r>.

166 Александар Ламброс, „Сањате ли, Срби?”, *Видовдан*, 9. март 2019, <https://sn.rs/06xbt>.

167 Радован Самарџић, „Косовско опредељење Срба”, *Књижевне новине*, бр. 779-780, 1-15. јули 1989. године, стр. 4—5, <https://sn.rs/7zmxu>; навод је на стр. 4.

168 *Истио*.

169 Матија Бећковић, „Косово — најскупља српска реч”, *Срба*, *Књижевне новине*, бр. 779-780, 1-15. јули 1989. године, стр. 1, 6—7, <https://sn.rs/w0t4f>; навод је на стр. 7.

три пута моје висине, управо био напрсао, због почетка извођења радова, горе на површини¹⁷⁰. Такав завет, уверење и упорност имали су и наши преци.

„Тако смо се ослободили од Турака, тако смо израсли од заостале провинције Отоманског царства у модерну европску краљевину, за мање од сто година (чудо коме само настанак Израела може да парира). Тако смо победили вишеструко надмоћну Аустроугарску. Мимо сваких реалних шанси. Мимо сваког реалног стања на терену (...). Сваку смо битку добили, јер смо је претходно решили и пре него што смо се у њу упустили. Косово смо вратили након пет векова гуслања. И то је искључиви разлог овог непрестаног и бесомучног бомбардовања другосрбијанским дефетизмом. Ваља нам изгубити битку, ваља нам предати Косово — а то најпре морамо учинити у свом срцу¹⁷¹.

Зато су наш завет, уверење и упорност под толиким нападом, иако је „апсолутно све управо супротно од онога што вам причају и чиме вас плаше”. Ми баш треба „да оставимо својој деци *проблем Косова*, и они својој и она после својој”, јер ако то не урадимо „осуђујемо их на тиху колонијалну смрт, на тело без душе, на ампутирано бивство”. Повратак Косова, као део нашег Завета, објашњава Ламброс, може и мора да буде покретач наше државности и културе, као што је и за наше старе био то вековима:

„Од наше пољопривредне самоодрживости, улагања у образовање, технологију, уметност, привредног раста, до сваке могуће инвентивности и незамисливе дрскости која ће стварати чуда. (...) Предајом Косова не решавамо никакав проблем, већ га тим чином умножавамо пута сто. (...) А дословно читава наша историја даје разлога за оптимизам. Јер, све смо у историји остварили упркос реалном стању ствари и ситуацији на терену. Баш све¹⁷².

Наш народ на Косову и Метохији тренутно је у очајној позицији, али знамо да то није први пут. Из књиге *Животи Срба на Косову 1812—1912*. види се какав је наш положај био тамо пре ослобођења. Као немуслиmani, Срби нису могли да добију никакав посао у државној управи, чак нису могли да буду ни обични полицајци (заптије)¹⁷³. „Цео српски народ на Косову био је чифчија” — кмет на агином земљишту¹⁷⁴. „Срба са сопственом земљом било је онда колико и белих врана” — дакле, изузетно мало¹⁷⁵. Срби су се највише бојали да се „аге могу договорити и све нас са чифлука отерати и Арнауте населити¹⁷⁶. Чифчија је „агама давао четврти део од свега онога што ради у пољу”, а осим тога држави је давао и порез од

170 Александар Ламброс, „Ко да ми отме из моје душе Косово?”, *Искра*, 21. август 2018, <https://sn.rs/oscdny>.

171 *Истио*.

172 *Истио*.

173 Јанићије Н. Поповић, *Животи Срба на Косову 1812—1912*, Београд, Манастир Светог архиђакона Стевана у Сланцима, 2017, стр. 29.

174 *Истио*, стр. 200.

175 *Истио*, стр. 274.

176 *Истио*, стр. 217.

12,5%¹⁷⁷, тако да је део који је Србима узиман од њиховог прихода износио је 37,5%. То није било неподношљиво, али оно што јесте, била је изложеност безобзирној пљачки сваког мало имућнијег Србина. Све сеоске српске куће на Косову биле су покривене сламом и без димњака, с огњиштем на средини, јер, како се говорило, „раја и аге не могу имати једнаке куће”¹⁷⁸. „Хоћеш да ти, због оцака, порезници и заптије (полицајци) сваког дана навраћају на преноћиште?” — опомињан је Србин који је помишљао да стави цреп на кров. Тако је прва српска кућа на Косову, ван вароши, покривена ћерамидом и с димњаком саграђена тек 1891. године¹⁷⁹.

Србима је посебно тешко падао терор осамостаљених турских феудалаца, који се нису обазирали ни на законе, ни на Порту. Нарочито се по злу гласу помиње Јашар-паша (Јашар-раша Ђиноли, 1788—1846), који се тридесетих година XIX века осамостаљио од Цариграда и управљао Косовом. Он је користио српске цркве и манастире као извор грађевинског материјала. Из Грачанице је дигао мермерни под и тим плочама патосирао свој амам, а после је цркви—манастиру скинуо и оловни кров, да би њиме покрио џамију у Приштини¹⁸⁰. Такође је на Ситници, код Липљана, градио мост тако што је порушио цркве у Батусу, Скуланову, Рајцу и Словињи, као и припрату цркве у Липљану, па је тај камен одвукао за грађевинске радове¹⁸¹.

Књига је пуна жалби и на турске зулуме, а у њих спада и то што су по косовским градовима лепо српски дечаци били принуђени да „ашикују” с „дилберима”.

„По варошима, Боже ме прости, родитељи нису волели да им се роди лепо мушко дете. Са лепим женским дететом је било лакше, јер оно ће седети код куће, између четири зида, а кад изађе на улицу биће забрађено марамом, тако да ће му се видети само очи. По очима, пак, нико не може знати да ли је лепо или ружно, младо или старо, и опасност му не прети. А лепо мушко дете? Њему је место у чаршији, да учи какав занат, да ради и заради. И због тога је било тешко оцу с лепим сином, јер је морао да живи стално под стрепњом да му једног дана не дође неко од *дилбера* и затражи дете за *ашик*, да с њим проводи блуд. Да похотљивца тужи суду? Судија би му само подсмешљиво одговорио: `А шта ће детету бити, бре, кузум? Лепо ти га (дилбер) облачи и добро храни!’”¹⁸².

Ето, тако су живели Срби на КиМ пре 1912. – и то ако су имали среће да их не опљачкају и не протерају придошли Албанци, у овој османској насељеничкој колонији¹⁸³. Ипак, на крају је стигло ослобођење. Тада је забележена следећа епизода. Одрасли Срби на Косову нису кратили косу, мушкарци су, према старом обича-

177 *Исџо*, стр. 200.

178 *Исџо*, стр. 106.

179 *Исџо*.

180 *Исџо*, стр. 281.

181 *Исџо*.

182 *Исџо*, стр. 316—317.

183 Упечатљиве описе систематског насиља албанских колониста над Србима даје Богдановић, *Књига о Косову*, исто, стр. 125 и даље.

ју, пуштали власи од како би се замомчили. Везивали су косу у перчин или у две витице које су падале низ леђа¹⁸⁴. Кратка коса за мушкарце сматрала се нечим неприличним и „мимо света“¹⁸⁵. Тек осамдесетих година XIX века млађи су — под утицајем из Србије — почели да прихватају кратку косу. Последњи косовски Србин, који је носио две витице, до испод појаса, био је извесни Акса од Сушице. Он се ошишао у својој 70. години живота, када је српска војска 1912. године стигла на Косово. Акса је ставио шајкачу и пошто је видео да „перчин испод шајкаче ич не иде“ ошишао се¹⁸⁶. Ако будемо упорни, верни и ако се будемо држали завета, дочекаћемо поново слободу нашег народа, наших манастира и наших гробова на Косову. Епоха сатирања и крађе ће се завршити. Неко ће се ошишати, неко пусти косу, а ми ћемо поново бити оно што треба да будемо – свој на своме.

Закључак

Системско угрожавање и присвајање српске културне баштине на Косову и Метохији од стране носилаца албанског националистичког пројекта, у функцији је изградње албанизованог „косовског“ идентитета. Срби су суочени на једној страни са језичком дискриминацијом, потискивањем ћирилице и физичким уништавањем сопственог културног наслеђа – попут спаљивања 35 светиња током Мартовског погрома (2004). На другој страни, сведоци смо агресивне „косовизације“ српске споменичке баштине, где се Пећка патријаршија, Високи Дечани или Грачаница представљају као албанско културно наслеђе. У овом раду изложено је гледиште по којем присвајање српске културе на Косову треба контекстуализовати као део дугорочне политике тзв. *насељеничке колоније*, чији је циљ уклањање староседелачког становништва и успостављање новог демографског, културног и државног идентитета.

Тако је данашња албанска демографска већина плод двовековне колонизације и етничког чишћења извршених под окриљем различитих империја – од некадашње Османске, до данашње атланстичке. Сама „држава“ Косово може се означити као „постструктурални“ и „виртуелни“ ентитет који је настао и опстаје управо захваљујући подршци атланстичког империјализма. „Косовски“ идентитет, у том смислу, вештачки је конструкт заснован на апропријацији туђе културе и историје. Атланстичка подршка том пројекту део је стратегије за контролу Балкана и слабљење химеричног „малигног руског утицаја“.

У другом делу овог рада показујемо како је „инверзни национализам“ у Србији преузео све главне ставове албанског национализма, залажући се за коначно напуштање Косова и Метохије. Косово се у овим крутовима приказује као „воденички камен“ и терет који спречава демократизацију и модернизацију српског друштва. Сутерише се да је Косово дефинитивно изгубљено 1999. године и да Србија треба да прихвати ту „реалност“. Губитак територије оправдава се српским злочинима из прошлости и

184 Поповић, *истио*, стр. 47.

185 *Истио*.

186 *Истио*, стр. 48.

позива се на деконструкцију Косовског завета. Исти део јавности чак се противи и формирању Заједнице српских општина и свесрдно подржава „косовизацију” српске културне баштине, негирајући њен национални карактер. Та врста поунутрења становишта непријатељског национализма одиграва се као учинак *наддештерминације* атланстичких структура које су доминантне како у Србији, тако и на Косову*.

Тиме је српска културна баштина на КиМ двоструко угрожена – не само од стране албанског шовинизма, већ и од стране српског инверзног национализма – што њену будућност чини прилично неизвесном. Међутим, са слабљењем атланстичких структура у процесу плурализације и демократизације светског поретка, може се очекивати и слабљење овог двоструког притиска, као и историјски обрт у правцу реинтеграције КиМ у уставно-правни поредак државе Србије.

ЛИТЕРАТУРА:

- Антонијевић, С. (2013) *Могућности унапређења заштите и очувања српске националне баштине историја Метохије на почетку 21. века*. Докторски рад, ментор Владимир Јаковљевић. Факултет безбедности — Универзитета у Београду, <https://sn.rs/lo84m>.
- Антонић, С. (2025) *Неоколонијализам и инверзни национализам: случај Србије*. Београд: Филозофски факултет Универзитета у Београду, <https://sn.rs/0awdb>.
- Антонић, С. (2025) „Инверзни национализам против Републике Српске”, *Култура: часопис за теорију и социологију културе и културну политику*, год. 56, бр. 186/187, стр. 105—119, <https://sn.rs/epn00>.
- Антонић, С. (2026) „Култура сећања у инверзном национализму”, *Језик и друштво — наука у контакту: култура сећања*, ур. Нина Илић, Кристина Пејковић и Маја Босанац, стр. 429—454, <https://sn.rs/xjaub>. Нови Сад: Филозофски факултет.
- Богдановић, Д. (2018) *Књига о Косову*, [1. изд. Бгд, САНУ, 1985], Београд: Хришћанска мисао.
- Ђокић, Б. (2015) „Страдање Српске православне цркве 1999—2015. године: духовно-културни геноцид на Косову и Метохији”, *Црквене студије*, бр. 12, стр. 445—456, <https://sn.rs/yo9pr>.
- Jović—Lazić, A. (2004) „Zaštita kulturne baštine na Kosovu i Metohiji”, *Međunarodni problemi*, vol. 56, br. 4, str. 465—489, <https://sn.rs/z15ux>.
- Кнежевић, М. (2021) *Дијалози о Косову и Метохији: кришка предлоја теоријорјалне поделе Косова и Метохије*, Београд: Институт за политичке студије.
- Кршич, Ђ (2022) „Этнические албанцы Косова и Метохии: демографические изменения в 1948—2011 годах”, *Косовская вертикаль или неоколониальная горизонт*

иаль? Демографические, экономические, социальные, правовые, геополитические и экологические аспекты косовско—метохийской проблемы, сборник статей, сост. Ч. Оџич, перев. Л. Зелькович, с. 135—171, Санкт—Петербург, „Владимир Даль”.

Ljepejević, S. (2006) *Kosovo i Metohija: realnost, ekonomija i zablude*, Beograd: Tanjug i Politika.

Медојевић, Ј. и Милосављевић, С. (2022) „Уништавање српских цркава и манастира на Косову и Метохији од 1999. до 2022. године: културно-географске детерминанте”, *Зборник радова Филозофског факултета у Приштини*, год. 52, бр. 4, стр. 237—256, <https://sn.rs/ql1ic>.

Миливојевић, С. (2002) „Етничка смена становништва на Косову и Метохији”, *Баштина*, бр. 14, стр. 281—290, <https://sn.rs/wd5r2>.

Николић, М., Вукотић Л. и Ротер Благојевић М. (2021) „Споменици светске културне баштине на Косову и Метохији — проблеми и перспективе заштите”, *Архитектура и урбанизам*, бр. 53, стр. 89—99, <https://sn.rs/zal03>.

Пеан, П. (2013) *Косово: „праведни рат” за стварање мафијашке државе* (Pierre Réan, Kosovo: Une guerre „juste” pour un État mafieux, 2013), прев. Милан Комненић. Београд: Службени гласник.

Петровић, А. и Камчевски, Д. (2019) *Косово на крају историје: сажетак анализа привреда*, Нови Сад: Матица српска.

Рељић, Р. (2025) *Српска родња на Косову и Метохији: уништена споменичка и језичка баштина*, 2. проширено изд. Нови Сад: Матица српска; Приштина: Архив Косова и Метохије; Грачаница: Дом културе Грачаница.

Станковић, Ђ. (2025) „Културна баштина Косова и Метохије: очување идентитета у време кризе и геополитичких превирања”, *Култура: часопис за теорију и социологију културе и културну политику*, бр. 188, стр. 79—91, <https://sn.rs/pl1ewu>.

Степић, М. (2012) *Косово и Метохија: постмодерни геополитички експеримент*, Београд: Институт за политичке студије.

Шуваковић, У. (2011) „Век сепаратистичког насиља косовских Албанаца над Србима и другим грађанима неалбанске националности (1912—2012)”, *Политичко насиље*, тематски зборник радова, ур. Драги Маликовић, Урош Шуваковић и Обрад Стевановић, стр. 143—166. Косовска Митровица: Филозофски факултет, <https://sn.rs/ke9y4>.

Шуваковић, У. (2010) „Глобализација насиља: `нови светски поредак` и отивање Косова и Метохије”, *Косово и Метохија у цивилизацијским токовима*. Књ. 4. Социологија и друге друштвене науке, ур. Драги Маликовић. Косовска Митровица: Филозофски факултет, <https://sn.rs/fd2dr>, стр. 923—942.

- Шутовић, М. (2011) „Косово: политика насиља или насиље политике”, *Политичко насиље*, тематски зборник радова, ур. Драги Маликовић, Урош Шуваковић и Обрад Стевановић, стр. 129—142. Косовска Митровица: Филозофски факултет, <https://sn.rs/ke9y4>.
- Wolfe, P. (2006) Settler colonialism and the elimination of the native. *Journal of Genocide Research* 8, no. 4, pp. 387—409, <https://sn.rs/k2fj3>.

Slobodan Antonić

University of Belgrade, Faculty of Philosophy – Department of Sociology,
Belgrade

KOSOVO AND METOHIJA AND SERBIAN CULTURAL IDENTITY

BETWEEN ALBANIAN NATIONALISM AND SERBIAN AUTO-CHAUVINISM

Abstract: The systematic threat and appropriation of Serbian cultural heritage in Kosovo and Metohija by the bearers of the Albanian nationalist project is in the function of building an Albanianised “Kosovo” identity. Serbs are faced, on the one hand, with the physical destruction of their own cultural heritage – such as the burning of 35 shrines during the March Pogrom (2004), and on the other hand, with the aggressive “Kosovisation” of Serbian monumental heritage, which is presented as Albanian cultural heritage. This paper presents a view that the appropriation of Serbian culture in Kosovo should be contextualized as part of a long-term policy of the so-called settler colonies, whose goal is to remove the indigenous population and establish a new demographic, cultural and state identity. The second part of the paper describes how “inverse nationalism” in Serbia takes over all the main positions of Albanian chauvinism, including the “Kosovisation” of Serbian cultural heritage, and the denial of its Serbian cultural character. This type of internalisation of the position of hostile nationalism takes place as an effect of the overdetermination of Atlanticist structures that are dominant both in Serbia and in Kosovo. Thus, the Serbian cultural heritage in Kosovo is doubly threatened – not only by Albanian chauvinism, but also by Serbian inverse nationalism, which makes its future vulnerable. However, with the weakening of Atlanticist structures in the process of pluralisation and democratisation of the world order, one can expect a relaxation of this double pressure, and ultimately a historical turn towards the reintegration of Kosovo and Metohija into the constitutional and legal order of Serbia.

Key words: *hybrid identity, cultural politics, settler colony, Atlanticist structures, structural determinism*